

PRZEGLĄD.

Monarchya Austryacka. — Ameryka. — Anglia. — Francya. — Belgia. — Bolandya. — Szwajcarya. — Włochy. — Niemce. — Greeya. — Indye wschodnie. — Wiadomości handlowe.

Monarchya Austryacka.

Rzecz urzędowa.

Lwów, 10. października. Dnia 9. października 1851 wyszedł w c. k. galicyjskiej drukarni rządowej i został rozdany XVI. zeszyt dziennika rządowego ustaw krajowych dla kraju koronnego Galicyi.

Lwów, 5. października. Utworzona dla Lwowa komisya dla teoretycznych egzaminów ogólnych zaczyna czynność swoją w szkolnym roku 1851/52 z dniem 9. października 1851.

Kto chce być przypuszczonym do egzaminu ogólnego ma prośbę podać do komisji tego oddziału egzaminów, z którego przedmiotów chce być egzaminowany.

W prośbie ma być także wymienione pomieszkanie kandydata do egzaminu.

Protokół podawczy Lwowskiemu komisji dla egzaminów ogólnych prowadzi się w c. k. galicyjskiem Namiestnictwie, dokąd też mają być oddawane wszelkie podania do komisji dla egzaminów ogólnych (Staatsprüfungs-Commission).

Trzy teoretyczne egzamina ogólne mogą być składane w dowolnym porządku.

Proszący o przypuszczenie do pierwszego egzaminu ogólnego ma do podania swego przyłączyć następujące allegata:

- 1) Świadcstwo maturitatis, albo owe świadcstwa, na podstawie których nastąpiło jego przyjęcie do jurydyczno-politycznego fakultetu, a
- 2) te alegata, które wykazują, że kandydat złożył przynajmniej cztery semestra jurydyczno-politycznych studiów fakultetowych.

Do podania o przypuszczenie do drugiego egzaminu ogólnego należy załączyć:

- 1) Świadcstwa o złożonych czterech semestrach peryodycznego quadriennium, i
- 2) świadcstwo o odbytych pierwszym egzaminie ogólnym.

Przy zgłaszaniu się do trzeciego egzaminu ma kandydat

- 1) wykazać się z złożonego quadriennium i z legalnej liczby i rodzaju kolegów (§§. 6. 7. 10. 11. i 63. przepisu o teoretycznych egzaminach ogólnych, dzienn. rząd. ustaw kraj. z r. 1850 l. 327) tudzież
- 2) przedłożyć świadcstwa o odbytych pierwszym i drugim egzaminie ogólnym.

Najdalej w 24 godzin przed zaczęciem ustnego egzaminu należy wręczyć prezesowi odnośnego oddziału 15 kr. m. k. na stępel, tudzież przedłożyć mu kwit na zapłaconą taksę egzaminu lub dekret uzyskanego uwolnienia od niej.

Taksa egzaminu wynosi dla ogólnego oddziału 10 złr. m. k., a dla każdego specjalnego 8 złr. m. k.

Taksę tę przyjmuje i kwituje c. k. galicyjska główna kasa krajowa za okazaniem pisemnego pozwolenia do składania egzaminu.

Egzamina odbywać się będą w gmachu Magistratu Lwowskiego na trzecim piętrze w stronie północnej w sali pod Nr. 184, a mianowicie ustne egzamina publicznie.

Dnie, w których się odbywać będą pisemne egzamina przy ogólnym oddziale egzaminów, będą na każdy miesiąc osobno ogłoszone.

W bieżącym miesiącu październiku wyznaczony dzień dwudziestytrzeci i trzydziesty dla egzaminów pisemnych.

Kandydaci do egzaminów przyjmowani będą:

Od prezesa oddziału ogólnego Dra. Paźdiera, we wtorek, czwartek i sobotę od 2. do 3. godziny w jego pomieszkaniu pod Nr. 52^{1/4} na pierwszym piętrze.

Od prezesa polityczno-administracyjnego oddziału c. k. nadradzcy finansów, kawalera Madurowicza, codziennie z wyjątkiem czwartków i piątków od 1. do 2. godziny w jego biurze przy c. k. dyrekcji finansów krajowych.

Od prezesa zastępcy oddziału sądowiczego Dra. Fangor, w niedzielę, we wtorek i w czwartek od 2. do 3. godziny.

Od c. k. komisji dla egzaminów ogólnych.

Sprawy krajowe.

Lwów, 9. października. Dla usunięcia obawy wśród publiczności względem powiększenia się drożyzny podczas pobytu Jego ces. Mości we Lwowie, tudzież dla utrzymania spokojności i porządku wydało prezydium naszego Magistratu bardzo zbawienne i uznania godne rozporządzenie.

Wykazano mianowicie najtańsze ceny w miesiącu październiku 1851 wszystkich żywności, tudzież innych artykułów w codziennym życiu potrzebnych i postanowiono, że niewolno podwyższać tych cen w ciągu całego miesiąca pod karą zamknięcia handlu. To samo nastąpiło pod względem wagi pieczywa i ceny świec, tudzież ceny potraw w traktyerniach.

(Żałoba po Jego królewicz. Mości księciu Fryderyku Wilhelmie Pruskim.)

Wiedeń, 5. paźdź. Na najwyższe rozporządzenie po ś. p. Jego królewicz. Mości Fryderyku Wilhelmie Karolu król. księciu Prus noszona będzie żałoba dworska, począwszy od dnia dzisiejszego 5go października przez dziesięć dni aż włącznie do 14. października bez odmiany.

(Wien. Ztg.)

(Wiadomości potoczne z Wiednia.)

Wiedeń, 6. października. J. M. Cesarz Ferdynand kazał z wszelkim potrzebnym nakładem utrzymywać prace w kopalniach węgla, znajdujących się w prywatnej posiadłości Jego, Bustehard, aby przeto podać ubogim mieszkańcom okolicznym sposób do życia. Kilkuset robotników znalazło teraz zatrudnienie w pomienionych kopalniach.

— W c. k. ministerjum wojny odbywają się teraz narady względem zaprowadzenia jak najmożliwszej w ogóle oszczędności. Nastąpić wiec ma odpowiednia redukcya armii stosownie do wypracowanego już zarysu, a to rozpuszczeniem na urlop szeregowców i podoficerów. Rozporządzenie to wykonane ma być w zupełności do 1. listopada. Urlop służy do czasu zawołania, które w razie potrzeby może odbywać się za pomocą telegrafu, a śnignięcie urlopników użyciem jazdy parowej. Stan armii uzupełniony być może przeto w jak najkrótszym czasie.

— Zdarzyło się już kilka wypadków w krajach koronnych, że uciekano się do rozjemczego sądu izby handlowej. Dziwić się tylko należy, że tutaj nie słychać jeszcze o podobnym wypadku, chociaż spierające się strony mogłyby w bardzo krótkim czasie uzyskać wyrok, i oszczędzić sobie przytém wszelkie koszta procesu.

— Były c. k. pierwszy kanclerz państwa książę Metternich otrzymał wczoraj pierwszą audyencyę u dworu, gdzie bawił przez godzinę prawie. Zabiegi w zamiarze sprowadzenia natłoku ubogich przed pomieszkaniem księcia za pomocą rozsianych wieści fałszywych, jakoby książę Metternich zamierzał wykupić fanty zastawione aż do ilości 2 złr. m. k. — udaremniła straż bezpieczeństwa spiesznym swém wystąpieniem.

— O nastąpić mającej organizacyi miejskiej dowiadujemy się teraz, że istnące w rozmaitych miastach monarchyi korpusy miejskiej milicyi i strzeleckie mają i nadal być utrzymane. Organizacya ich zajmą się namiestnictwa według dotychczasowych statutów i przepisów w tej mierze, a obwodowe starostwa przedłożyć mają swoje zdania. Ostateczną decyzję w tej sprawie wyda wys. ministerjum spraw wewnętrznych.

— Zamierzają tu urządzić asekuracyę od wojskowych kwaterek. Każdy właściciel domu biorący w tém udział, uwolniłby się od ciężarów kwaterek. Przedsiębiorcy podali już odnośne statuta do wyższego potwierdzenia.

— Pod prezydencyą pana Namiestnika kawalera v. Toggenburg odbywają się w Wenecyi narady względem pomnożenia żandarmów w Wenecyi. Dla zrównania liczby istnącego tam teraz korpusu żandarmeryi ze stanem jej winnych krajach koronnych, pomnożony ma być korpus ten w Wenecyi o 500 ludzi.

— Według doniesień ze strony Magistratu w Czerniowcach okazuje się w tém mieście brak zdalnych piekarzy, zaczem tutejszy cech piekarski uwiadamia majstrów i czeladź piekarską, że w Czerniowcach wolno jest teraz każdemu zajmować się dostarczaniem pieczywa, i urządzić w mieście bez żadnych trudności piece i sklepy piekarskie.

— Ministerjum nauk publicznych uchwaliło pod względem podziału taks za egzamina prywatnych uczniów gimnazyalnych i egzamina maturitatis następujące zmiany: Podług rozporządzenia ministerjalnego należało taksę, opłacaną przez prywatystów za egzamina w tych gymnazyach, w których zapisani zostali, podzielić w taki sposób, aby trzecia część dyrektorowi a dwie trzecie części egza-

minującemu nauczycielowi przypadły. Ten podział ma być na przyszłość zmieniony tak dalece, aby także podług liczby przedmiotów, z których uczeń prywatny składa egzamin z dodaniem takiej samej części dla dyrektora dzielono, zatem każdemu nauczycielowi przypadnie z niej tyle równych części, ile jest przedmiotów, z których egzaminuje, a dyrektorowi, jeżeli jest zarazem egzaminującym nauczycielem, będzie taka sama część należeć się i w tym charakterze także. To postanowienie jest ważne także dla egzaminów maturitatis, gdzie się egzamina takie odbywają.

— Na wniesione zapytanie przypomniasto c. k. ministerium finansów, że recepty księży lub administracji kościelnych na kwoty płacone za mszy fundacyjne niepodlegają stęplowi, ponieważ ustawa ta nieprzepisuje żadnego wyjątku w tej mierze. Wszelako niesą przytem bynajmniej wolne od stęplu kwity na procenta od kapitałów fundowanych na mszy, ponieważ każdego czasu należy robić różnicę między dokumentami używanymi w sprawach sądowych dla korzystnego ulokowania kapitałów fundacyjnych, a dokumentami względem użycia procentów od tych kapitałów na cele fundacyjne. Pierwsze korzystać mogą z uwolnienia tylko w przypadkach oznaczonych pod liczbą 48h w taryfie i pod zastrzeżeniem tam warunkami. (L.k.a.)

— Przed krajowym sądem w Udine wytoczono, jak donosi *Triester Ztg.*, bardzo wiele procesów za sfałszowanie szóstaków srebrnych. Falszerze monety, których przeszło 90 stało dziś przed sędzią indagacyjnym, są powiększłej części z włości, leżących w wąwozach gór koło Ponteba, i z niesłychaną beczelnością prowadzą swe rzemiosło. Zandarmerya znalazła niedawno w pomieszkaniu pewnego oberzysty w Reschiutta niemal 30 rozmaitych stęplów do wybijania. Byli nawet przedsiębiorcy, którzy te szóstaki od falszerzy monety po 50 perc. diskonto zakupywali, poczem je dla wymiany na banknoty do Gorycyi posyłałi. C. k. probierczy urząd w Tryeście, który rozpoznawał te szóstaki, noszące na sobie najczęściej piętno z roku 1849, przekonał się, że w nich bynajmniej nie ma srebra, i że tylko z miedzi i cynku są złożone. Falszywe te szóstaki, które jeszcze nie są zużyte, mają kolor biały jak cyna, ale natychmiast wychodzi na jaw mosiądz, gdy je ostrym instrumentem porysować. Niektóre z nich są z pakfongu; 100 sztuk waży niemal 10½ łota.

— W Stago piccolo trwa jeszcze ciągle trzęsienie ziemi; dnia 9. z. m. nastąpiły trzy wstrząśnienia, dnia 10. znowu dwa, dnia 11. jedno, w ciągu nocy kilka lekkich, dnia 14. znowu trzy mocniejsze, nakoniec w nocy z 18. na 19. i następnej potem nocy prawie nieprzerwanie to lżejsze, to silniejsze wstrząśnienia z detonacją. — Ztemwszystkiem całe to nieszczęście dla mieszkańców skończyło się na samym strachu, z którego już znacznie ochłonęli, bo się zaczynają już przezwydzając do tego. Późniejsze doniesienie z 23. września nadmienia prawie o codziennem trzęsieniu aż do dzisiejszego dnia, jednak o żadnym nie donosi przypadku. (Ll.)

(Powódz w Tyrolu.)

Depesza telegraficzna pana Ebner, zastępcy Namiestnika do pana ministra spraw wewnętrznych:

Inszpruk, 5. października. Podług nadesłanych od prezydentów obwodowych z Brixen i Trient doniesień telegraficznych, wezbrała wczoraj znowu rzeka Etsch, i przerwawszy równie jak w lipcu prawy brzeg pod Salurn, zalała całą okolicę. To samo stało się pod Rovero della Luna i w pobliżu Centa, gdzie woda zalała całą równinę Campo Prentino. W samém mieście Tryencie sięgała woda wczoraj wieczorem o godzinie 6tej aż pod seminaryum i stała pod fabryką tytoniu w St. Martino na 2½ stóp wysoko. Składy eraryalne uratowano wcześniej. Wysokość wody przy moście wynosiła 11 stóp nad 0. (Gaz. Wied.)

(Kurs wiedeński z 7. października 1851.)

Obligacye długu państwa 5% — 92½; 4½% — 81¼; 4% — —. 4% z r. 1850 —; 2½% —; wylosowane 3% — Losy z r. 1834 — 1021½; z roku 1839 — 300⅝. Wied. miejsko bank. 2½% —. Akcy bankowe 1204. Akcy kolei póln. 1430. Głognickiej kolei żelaznej —. Odenburgskie —. Budwejskie —. Dunajskiej żeglugi parow. 548. Lloyd —.

Ameryka.

(Trzecia wyprawa na wyspę Kubę)

Zaledwie spełził na niczem drugi najazd na wyspę Kubę, a już przygotowują się Amerykanie do trzeciej podobnej wyprawy. Przesłana z Nowego Orleanu korespondencya wspomina wyraźnie, że partya przyłączenia uzbraja się nanowo. Oswobodziciele tutejsi — donosi pomienione pismo, głoszą jawnie, że postanowili uczynić trzecią wyprawę, i próbować losu. Dwa paropływy „Fanny“ i „Alabama“ mają być w tym zamiarze zakupione. Nie wątpimy o tem bynajmniej, że zamach ten się nie powiedzie, jednakże jak na nieszczęście, sami nawet najeźdźcy nie liczą na bezpośredni skutek pomyślny. Idzie im tylko przedewszystkiem o to, aby obligacye kubańskie wypędzić jak można najwyżej, i ludność utrzymywać w ciągłym wzruszeniu, przezco kwestya przyłączenia staje się polityczną niejako dźwignią przy następującym wyborze prezydenta. Jednej tylko obawiają się rzeczy. Między papierami jenerała Lopez, które dostały się w ręce rządu hiszpańskiego, znajduje się także pakiecik z korespondencyą cyframi, którą złapaný sekretarz jen. Lopez zapewne wytłumaczy za cenę swojego życia i wolności. Być może, że pakiecik ten wykryje falszerstwa i intrygi tatejszych spekulantów, i niejednego z nich zrujnuje. Centralnemu rządowi związkowemu nie można zresztą nic w tej mierze zarzucić. Nietylko bowiem przedsięwzięto śledztwo przeciw kontrolorowi zatoki za wypuszczenie paropływu „Pampero“ na morze,

lecz nadto uczyniono odpowiedzialnemi wszystkie władze za każde na przyszłość uchybienie i niedbałość; batalion żołnierzy pilnuje teraz rzeki, a ujścia jej przy Balize wojenna fregata. Wszakże mimo tych środków panuje agitacya w Nowym Jorku, Philadelfii i w innych miejscach. Nowy Orleans unosi się nad sprawą zajęcia Kuby, a w mieście tem znajduje się pełno ochotników, których liczba rośnie z każdym z wewnątrz kraju przybywającym paropływem. Odbywają oni mustre zrana i wieczór, i noszą czarną krepę u kapelusza na znak żałoby po jenerale Lopez i towarzyszach. (Lld.)

Anglia.

(Instalacya szeryfów. — Nowy trybunał apelacyi. — Wojna z Kaframi. — Asocycye reformy parlamentarnej. — Expedycya dla odzyskania kapitana Franklin z powrotem do Anglii.)

Londyn, 1. października. Wczoraj, w dzień św. Michała, odbyła się uroczysta instalacya obudwu szeryfów Londynu na rok 1852. Wielkie śniadanie poprzedziło zwykłą procesyę do Guildhall i wodną przejazdkę w połączanym statku do Westminster. Po odbytej tam uroczystości nastąpiła świetna uczta z toastami i mowami w lokalu szewców, ponieważ p. Cotteret, jeden z szeryfów, jest członkiem cechu szewskiego.

— Nowo utworzony trybunał apelacyi w gmachu kancelaryjnym, składający się z dwóch sędziów, rozpoczął dziś urzędowanie swoje. Obadwaj sędziowie, mający tytuł lordów sądowych, lub jeden z nich wspólnie z lordem kanclerzem, stanowią decydujący trybunał apelacyi.

— Wojna z Kaframi trwa już 8 miesięcy pełna, lecz dotychczas niema żadnego widoku jeszcze, kiedy nastąpi stanowcze jej rozwiązanie. Państwo angielskie niemoże poskromić tłuszczy na pół uzbrojonych ludzi dzikich. Dla wyjaśnienia tego faktu przypisuje dziennik „Times“ winę gubernatorowi Sir Henry Smith, kolonialnemu ministrowi hrabi Grey, parlamentowi, publiczności, a więc właściwie całej Anglii i przechwalanej niegdyś metodzie Anglii co do nabywania i rządzenia kolonii. Sir Henry Smith, pisze „Times“, jest odważnym żołnierzem, dobrym jenerałem, lecz słabym politykiem, który ani z dzikimi ani z cywilizowanymi mieszkańcami przyładku obchodzić się nieumiał; hrabia Grey spuszczał się zanadto na obietnice jego i ufny w spełnienie niepodobnych rzeczy był fałszywym dla kolonistów i parlamentu, a zaś parlament i naród dozwalały z karygodną obojętnością rozwijać się wypadkom tak, jak przypadek zrządził. Anglia pomimo swego spokoju i dobrego bytu ma sama z sobą wiele do czynienia, a dalekie kolonie, którym zbywa na sile lub upoważnieniu do własnego rządu się, wychodzą bardzo źle przytem. „Sir H. Smith — powiada „Times“ — przybył na przyładek w mniemaniu, że sam odgłos jego straszego imienia będzie dostateczny, aby utrzymać na wodzy najnieprzyjaźniejsze nawet szczepy. Ufając w to, chełpił się, groził zniszczeniem dzieciom nieposłusznym i tytułował się „Ojcem Smith.“ Co więcej przypisywał sobie nawet czarodziejską władzę, i robił cuda. Koloniści znali Kafrów lepiej, i przestrzegali, lecz nadaremnie. Gdyby koloniści byli panami w domu, niebyliby nigdy znosili żartów pana Smith, lecz zawczasu się uzbrajali. Ale Sir H. Smith był samowładnym panem, gardził radą i pomocą, a tymczasem używał na rozkaz rządu angielskiego polityki zaczepnej przeciw krajowcom, chciał im wydrzeć kraj bez rozdrażnienia ich złościwości, i utrzymywać to bez użycia oręża, co zajął przemocą, wszystko za pomocą sztuki kuglarskiej. Jego sława u rządu kolonialnego zależała od niepodobnego przeprowadzenia planów rządu kolonialnego. Sir H. Smith bał się hrabiego Grey, a hr. Grey bał się izby niższej. Instrukcyje ministra kolonialnego były ciągle jednako: „Trzymaj pan kolonię na wodzy, lecz proszę pamiętać o tem, nieżądaj pan wojsk i nie spodziewaj się pieniędzy!“ Teraz siedzi „Ojciec Smith“ w małej twierdzy, a angielska siła zbrojna nie jest w stanie utrzymać w uległości ten rozległy kraj, nad którym chcemy panować, i na którym niestety osiedlili się awanturniczy kupcy nasi.“ Times żąda teraz przedewszystkiem wojsk przeciw Kafrom, a potem, gdy wojskowa sława Anglii uratowana zostanie, własnego rządu dla kolonistów.

— Czego chcą asocycye reformy parlamentarnej, i czego oczekują po przyobiecanym bilu lorda John Russel, to wyświéca najlepiej i najwyraźniej „Daily News“, organ Cobdena i szkoły Manchester. „Daily News“ zapowiedział w tym względzie cały szereg artykułów: dzisiejszy nastaje przedewszystkiem na to, aby bil był zarówno ważny dla wszystkich trzech królestw, Anglii, Szkocyi i Irlandyi. Dlaczegoż bowiem Irlandya nazywa się królestwem zjednoczonym? Dlaczego niemiałaby unia lub wcielenie Irlandyi raz także wypaść na korzyść Irlandyi? Niezapominajmy o tem, że sprzymierzeńcy szkoccy i irlandzcy przyczynili się znacznie do zwycięstwa wielkiej reformy w roku 1832; Jeffrey i Daniel O'Connell walczyli pod jednokowym sztandarem, a bil reformy z roku 1832 przyniósł korzyść Szkocyi tylko. Irlandyę, która zależała wówczas od dowolności lorda Derby (Stanley), oszukano i zbyto ją nędzną, poobcinaną kopią bilu angielskiego. Nawet ów konieczny kompromis z roku zeszłego nie powiększył zbyt szczerzej reprezentacyi miast irlandzkich, a z 39 reprezentantów miejskich siedziało tylko 23 w parlamencie. Pominąwszy jednakowoż bilu spodziewa się „Daily News“ z pewnością powszechnego zniesienia bilu względem wykazu majątku kandydatów, i oczekuje także zaprowadzenia tajnego głosowania przy wyborach parlamentarnych.

— Expedycya bieguna północnego, składająca się z czterech okrętów pod dowództwem kapitana Austin dla wyszukania Sir J.

Franklina, powróciła już do Anglii. Powrót swój rozpoczęła na dniu 11. sierpnia i zrazu miał dowódca zamiar zawinąć po drodze do Jones-Sund. Ale ponieważ kry lodu zamknęły zupełnie przystęp do tego miejsca, przeto popłynęły okręta w kierunku ku przylądkowi Farewell, opłynęły go do koła na dniu 16. września, przybyły do wysp Orkniejskich na dniu 24. września i stanęły zeszłej niedzieli w zatoce Scarborough. (G. Pr.)

(Wiadomość z Nowego-Yorku.)

Londyn, 2. października. Najnowsze wiadomości z Nowego Jorku sięgają do 20. września. Sakramento zostało znów dotknięte pożarem, który zrzucił szkodę na 30,000 dolarów. Odkryto noweminy złota nadzwyczajnej wydajności. Prezydent Fillmore był bardzo słaby, lecz zaczyna już przychodzić do zdrowia. (G. W.)

Francya.

(Podmorski telegraf elektryczny między Calais i Dover.)

Paryż, 30. września. Założenie podmorskiego telegrafu między Calais i Dover powiodło się zupełnie, jak o tem naprzód przekonani byli wszyscy znawcy. Prace około założenia ukończono wczoraj przed wschodem słońca, a wiadomość o tem doniesiono osobną depeszą królowej Wiktorji i księciu Wellington. Wczoraj około dziesiątej godziny przedpołudniem otrzymał prezydent republiki podobną depezę z Dover, przezco udowodniona jest dokładnie regularna podmorska komunikacja między Anglią a Francyą.

Przy tej sposobności umieszcza dzisiejszy *Constitutionnel* prawie bajeczną wiadomość, że zapomocą podziemnego telegrafu z Dworu zapalono armatę w Calais. Rzecz ta ma się tak w samej istocie i jest w związku z najnowszym wynalazkiem niezamordowanego mechanika Brett, właściwego twórcy terażniejszych telegrafów i podmorskiej komunikacji między Anglią a Francyą.

Przed dwoma miesiącami spostrzegli robotnicy pana Stoteham, który się podjął dostarczać dla podmorskiego telegrafu powłoki z gutaperchy według informacji pana Brett, że z obciążonego gutaperchą drutu zanurzonego w wodzie i połączonego z baterją elektryczną błysnęła iskra elektryczna. Gdy ściślej rozpoznano drut w miejscu, gdzie się okazała iskra elektryczna, pokazało się, że drut nie tylko był pęknięty, ale że między odłamanymi częściami została pewna luka. To spostrzeżenie jest podstawą wynalazku, którego skutki zaledwie już obliczyć się dadzą.

Gdy bowiem o tem wiadomiono pana Brett, umówił się tenże z panem Stoteham i innym chemistą, który w zakładzie tegoż pracami zawiaduje, przyrządzić osobny chemiczny aparat w formie małego ręcznego granatu, który napełniono prochem, a z środka tego granatu puszczonego w odosobnionym kierunku dwa druty, których końce zetknięto z biegunami silnej elektrycznej baterji. W chwili gdy druty obciążone gutta-perchą, a całość tworzyła ręczny granat, skoczyła iskra elektryczna z jednego druta do drugiego; a proch się zapalił z dość silną detonacją. Granat pękł, jednak bez najmniejszego niebezpieczeństwa dla obecnych. Ten eksperyment powtórzono potem w dalszych dystansach, a za każdą razą z tym samym skutkiem, z kądem uczyniono wniosek, że palność sięga tak daleko jak siła elektryczna. W samą rzecz wykonano około połowy sierpnia ten sam eksperyment z drutem 70 mil angielskich długim, który przeznaczony był dla telegrafu podmorskiego, a pomysłny rezultat podał panu Brett myśl obwieścić inaugurację podmorskiego telegrafu zapomocą wystrzału z działa przyczem miasto lunt użyto iskry elektrycznej, która przeleciała po drucie z Anglii do Francyi. Dziennik *Constitutionnel* potwierdza urzeczywistnienie tego pomysłu, który tak jest dziwny, iżby go łatwo poczytać można za bajkę dziennikarską. (Lloyd.)

(Posiedzenie komisji nieustającej. — „L'Ordre“ o pogłoskach o przesileniu ministeryalnym.)

Paryż, 2. października. Dzisiejsze posiedzenie komisji nieustającej trwało, jak powiadają, tylko pół godziny; pp. Henri Didier i generał Changarnier mieli się wyrazić dość żywo o mowie pana Leona Faucher w Chaions sur Marne. — Wybór reprezentanta dla departamentu Seine na miejsce generała Magnan nastąpi już w tym miesiącu; także i wybory gwardji narodowej mają być przygotowane na przyszły miesiąc.

— Dziennik „Ordre“ wyraża się następnie o pogłoskach rozszerzanych od kilku dni przez różne dzienniki o domniemywanym przesileniu ministeryalnym: „Niektóre dzienniki utrzymują, że gabinet terażniejszy zapewne jeszcze przed zebraniem się zgromadzenia narodowego rozwiązany zostanie. Elysée jest zdecydowane, odwołać lub przynajmniej zmodyfikować ustawę z 31. maja, a odnoszący się do tego wniosek uzyskać przez złożenie nowego ministeryum, na którego czele stałby p. Odillon Barrot.“ Dziennik „Ordre“ oświadcza w imieniu p. Odillona Barrot, że były minister niemieszka się wcale do intryg stronnicych, że dopiero niedawno przybył tam po długim pobycie w departamencie de l'Aisne, i że z dniem dzisiejszym znowu opuszcza Paryż, udając się do departamentu Lozère. (G. W.)

Belgia.

(Sprawozdanie o ruchu handlowym w ciągu pierwszych ośmiu miesięcy roku bieżącego. — Wyjazd Króla.)

Bruxella, 1. października. *Monitor* urzędowy zawiera sprawozdanie o ruchu handlowym w ciągu ośmiu pierwszych miesięcy te-

go roku w porównaniu z upłynionymi dwoma latami. Okazuje się z tego pomysłny rezultat, że tak wewnątrz jak i co do wywozu handel Belgii znacznie wzrasta. Przywóz zboża wyjąwszy jęczmień jest w tym roku daleko znaczniejszy aniżeli w roku 1850 i 1849. Ten sam stosunek zachodzi także co do soli. Przywóz surowego cukru zmniejszył się w porównaniu z latami poprzedzającymi. W zeszłym roku wywieziono tylko 7½ milionów kilogramów niemielonej kory do garbowania skór, a w tym roku więcej niż 10 milionów kilogramów. Bardzo zmniejszony wywóz zboża w porównaniu z wywozem lat ostatnich w Belgii jest dowodem, że żniwa ostatnich lat w Belgii nie były bardzo pomysłne. Natomiast pomnożył się wywóz wielu fabrykatów, co znowu pomysłnem jest świadectwem dla przemysłu belgijskiego.

— 2. października. Król odjechał dziś w towarzystwie swoich trojga dzieci do Ardennów; będą one towarzyszyć królowi na przyszlą niedzielę do Arlon, gdzie zostaną aż do środy. W środę zwiedzi król zamek Pont d'Oie. (P. Z.)

Holandya.

(Propozycje izby drugiej ku polepszeniu systemu podatków.)

Haga, 30. września. Druga izba stanów jeneralnych oświadczyła, że terażniejszy system podatkowy wprowadzić potrzebuje ulepszeń bynajmniej zaś reformy radykalnej. Komisja zajmująca się rozpoznaniem odnośnego projektu do ustawy, uznaje bowiem potrzebę zniesienia niektórych podatków i postanowienia natomiast innych, sprzeciwia się jednak planowi rządu, aby znieść cło od paliwa — Większość zaś sekcji oświadczyła, że cło od żywności najwięcej ciąży na klasach robotniczych i że należy zrobić początek zniesieniem tego podatku. Izba sprzeciwiając się podstawie, na której się opiera plan ministra finansów proponuje następujące środki do ulepszenia systemu podatków:

Zaprowadzenie powszechnego podatku od dochodów; zniesienie lub zmodyfikowanie podatku patentowego; zaprowadzenie podatku sukcesyjnego w linii prostej i od dóbr manus mortuae; zaprowadzenie podatku od kawy konsumowanej w kraju; obieg oznaczonej sumy papierowych pieniędzy; reforma podatku od mydła; zniesienie podatku od mielenia i jatek; zmniejszenie podatków hipotecznych.

Izba chce od Indji wschodnich należących do Holandji żądać tylko 9,800,000 złr., którato suma potrzebna jest na zapłacenie procentów od pożyczki zaciągniętej na rzecz Kolonii, a przewyżka z dochodów ma być użyta na zapłacenie długów. Natomiast odrzuca izba podatek od rentów. (P. Z.)

Szwajcarya.

(Zjazd członków rady narodowej. — Opozycje.)

Berna, 29. września. Większa część członków rady narodowej przybyła już wczoraj do Berny; większy dziś natłok publiczności do sali posiedzeń. To jednak co najwięcej obudza ciekawość, mianowicie zagrożone wystąpienie całej opozycji (liczącej teraz 112 członków pomiędzy 227), jeżeli większość zgromadzenia nie odpowie jej życzeniom, może według regulaminu dopiero nastąpić za kilka dni, gdyż dla bieżących prawodawczych dyskusji przyjęto przeciąg czasu dwóch tygodni. Opozycja żąda bowiem, opierając się na uchwałach zborów ludu w Herzogenbuchsee i Aarberg, również jak na adresy z innych okolic, których domniemaną ilość podaje jako większość ludności kantonu Bern mającej prawo głosowania, oddalenia patrycyuszów z sali posiedzeń wielkiej rady podczas wyboru komisji mającej rozpoznawać dawniejszą administrację finansów, któremi zawiadywali patrycyusze. Ponieważby to żądanie tyczyło się około dwudziestu członków rady, jawnem jest przeto, że opozycja zamierza tym sposobem zastąpić radykalną mniejszość większością. Na dzisiejszem posiedzeniu naradzać się będą zapewne nad uwolnieniem pana Staempfli podczas posiedzeń. (P. Z.)

(Niedobór w finansach państwa.)

Genewa, 18. września. *Journal de Genève* twierdzi, że niedobór jaki się przy końcu bieżącego roku okaże w rachunku państwa, wynosić będzie 4,990,000 franków, podczas gdy do rządowego wykazu dodana jest uwaga: „Stan finansów jest pomysłny i nie zrobi naszym następcom żadnych trudności.“ (P. Z.)

Włochy.

(Wiadomości z Turynu. — Eskadra angielska.)

Turyn, 29. września. Po odejździe okrętu „Mississippi“, panuje tu również jak w Genuji i w Spezzia zupełny spokój, któryby istotnie był zakłócony, gdyby się rząd był ociągał z udzieleniem consilium abeundi nieproszonemu gościowi. — Manewry pod Marengo nie skończyły się pomysłnie; już pierwszego dnia nie było pięknej pogody, a potem taki deszcz nastąpił, że o ukończeniu wielkiej batalii nie było można ani myśleć, co wcale było pożądanem dla armii przeznaczonej do pobicia. — W bitwie pod Montenotte zdarzył się komizny wypadek, że kilku żołnierzy z piemontskiego oddziału ciągle przedzierało się przez krzaki, chociaż już dawno powinni poledz od ognia nieprzyjacielskiego, i pojмали jednego doktora. Ten protestował uroczyście przeciw temu zuchwałemu aktowi, ponieważ według przepisu jego partya musiała być zwyciężką. — Mimo to odebrano mu szpadę.

Z Malty donoszą, że eskadra angielska na morzu śródziemnym o kilka okrętów wielkiego kalibru ma być pomnożoną; nowa fregata

żaglowa przybyła już z Anglii i oczekują jeszcze liniowych okrętów „Trafalgar“ i „Vengeance“, które już odpłynęły z Anglii. Od roku 1840 nie było tak silnej floty na morzu śródziemnym. Admirał zatrzymał nawet tymczasowo kilka okrętów, których czas służby już upłynął, a które już miały odpłynąć do Anglii. — Nadeszły także wiadomości z Anglii, że załoga wyspy składająca się z 4000 wojska, o 2000 żołnierzy ma być pomnożona; tak znacznej siły zbrojnej na Malcie nie było od czasu powszechnego pokoju. — Na wyspie Sardynii odbyła się bardzo znaczna zmiana wojsk. (Lloyd.)

Rzym, 28. września. Rząd papieżki zagwarantował kapitałom, które mają być użyte na założenie kolei żelaznej z Rzymu do Ankony 6procentową dywidendę. — Kolej żelazna mająca połączyć rzymskie, toskańskie i lombardzko-weneckie koleje, będzie wkrótce rozpoczęta. Modena i Toskania mianowały już potrzebnych komisarzy, a odnoszące się do tego ugody mają być wkrótce ogłoszone. (G. Wd.)

(Depesze telegraficzne.)

Modena, 3. października. Zawarta między Austrią, Modeną i państwem kościelnym konwencja kolei żelaznych, została dziś publikowana.

Turyń, 3 października. Dziś ogłoszony został traktat zawarty z Hiszpanią względem egzekwowania zapadłych w obu państwach wyroków sądowych w sprawach cywilnych i handlowych. (Lit. koresp. austr.)

Niemce.

(Sprawa cłowa. — Zjazd członków sejmku powoli następuje. — Interpelacya do ministerium wyznań.)

Mnichów, 1. października. Sprawa cłowa zajmuje powszechną uwagę w kołach politycznych; oddają się dobrej nadziei, że integralność cłowego związku także przez najnowszy traktat Prus z Hanowerem naruszona nie będzie. Prawda, że partya ultramontanistów rzuca się także względem tego traktatu na Prusy, atoli płytką znajomość rzeczy, jaka okazał najnowszy artykuł w ostatnim numerze *Augsb. Postztg.*, nie zdoła zniszczyć nadziei połączenia i porozumienia się w obec ważnych materialnych interesów i finansowych korzyści w tych trudnych czasach. Obrady izby, przed którą niezawodnie przyjdzie ta ważna sprawa cła, wypadną zupełnie inaczej, niż artykuł ultramontanistów. — Chociaż nasz sejm ma się dziś znowu zebrać, jednak deputowani nie bardzo się spieszą z swoim przybyciem. Do dzisiejszego wieczora zgłosiło się dopiero 53. Również z radców państwa przybyło do dzisiejszego dnia dopiero 18. Nawet członkowie dyrektoryum obu izb nieprzyjechali, z obu izb są obecni tylko dwaj drudzy prezydenci i dwaj drudzy sekretarze. A zatem przed początkiem przyszłego tygodnia nie będzie żadnego posiedzenia. Wydział prawodawczy izby deputowanych będzie mieć jutro znowu posiedzenie.

— Od deputowanego Westermayer nadeszła już interpelacya do ministerium wyznań religijnych. Namieniona interpelacya tyczy się najwyższych dekretów z 21. maja i 20. czerwca bieżącego roku, które niejedni uważają to za odpowiedź na memoriał biskupi, to za pewien rodzaj pochwały dla kleru za jego postępowanie w czasach niebezpieczeństwa. W dalszem, bardzo obszernem motywowaniu interpelacyi nadmieniono, że nasza konstytucya ma w sobie zaród do ustawicznych konfliktów kościoła z władzą państwa, czego dzieje Bawaryi smutne stawiają przykłady. Usunąć te konflikta, jest równie interesem kościoła jak państwa. Środki do usunięcia ich przedłożył bawarski episkopat w swoim memoriale. Czego kościół właściwie chce, jest zniesienie sprzeczności między konkordatem i edyktem religijnym. Ta sprzeczność jest tego rodzaju, że w pewnych przedmiotach kościelnych konstytucya z jednej strony wcale nie może być utrzymana, bez złamania jej z drugiej strony. Interpelant jest wprawdzie zupełnie przekonany, że ani terazniejszy przełożony ministerstwa wyznań religijnych, ani też całe ministerium nie zamyśla wywoływać konfliktu z kościołem, ani też w ogóle naprzeciw katolickiemu kościołowi jako nieprzyjacieli nie występuje. (P. Z.)

Grecya.

(Depesze telegraficzne.)

Ateny, 30. września. Izba deputowanych przyjęła wczoraj wniosek do ustawy o kontyngensie wojska na rok 1852.

Ateny, 30. września. Oslawiony korsarz Negro był dnia 25. b. m. ścigany od francuskiego okrętu wojennego i poległ w walce pod Samos wraz z 4 towarzyszami swymi. Poodcinane uszy rabusiów odesłano do Konstantynopola. (L. k. a.)

Indye Wschodnie.

(Spór sukcesyjny w Herat.)

Bombaj Times z 31. sierpnia potwierdza wiadomość o śmierci Jar Mahometa Chana, księcia z Herat. Umarł na febrę w jednej wsi odległej o 20 mil angielskich od swojej rezydencji, powracając z Kabul, gdzie był na odwiedzinach u Dost Mahometa. Zostawił syna, Syed Mahometa Chana, który już objął tron po swoim ojcu, lecz dla swej wysłowej niedołążności niezdolny ma być do rządów. Herat jestto wązkie pasmo kraju leżącego między Persją i Afghanistanem. O sukcesję w Herat spierają się trzy przeciwne sobie strony. Dost

Mahomet wschodni sąsiad tego państwa, władca w Kabul i Balkh, wysłał syna swego Hajder Chana z licznym wojskiem do Herat, które pomknęło się gościńcem przez wzgórza Balkh. Pomieniony Hajder Chan ożenił się z córką zmarłego Jar Mahometa z Herat, zczem jest szwagrem prawowitego lecz niedołążnego następcy tronu. Kohun Dil Chan, władca w Kandahar (południowo-wschodni sąsiad Heratu) ma się również uzbrajać, lecz trzymany jest na wodzy pogrózkami potężniejszego swego krewnego Mahometa z Kabul. Drugi ten pretendent odwołuje się do tej okoliczności, że Herat był krajem lennym Kandaharu. Nareszcie i Persowie nie dopuszczają tego, aby Herat dostał się w posiadłość obcych zdobywców, a Kohun Dil Chan, władca Kandaharu agituje podobno potajemnie i w zmwowie z Persją przeciw Dost Mahometowi. Jakby dla większego jeszcze zamieszania operuje właśnie teraz korpus rosyjski po-nad rzeką Atrak w górę przeciw Turkomanom, zczem od morza kaspijskiego ku Herat, a „M. Chronicle“ donosi, że Rosya i Persya mogłyby się łatwo teraz między sobą porozumieć, ku czemu następczą najlepszą sposobność obecne zatargi w Herat. (A. a. Z.)

Wiadomości handlowe.

(Ceny targowe w obwodzie Stryjskim.)

Stryj, 1. października. W ostatnich 14 dniach zeszłego miesiąca płacono na targach w Zydaczowie, Dolinie, Stryju, Skolem, Bukaczowcach i Bolechowach w przecięciu za korzec pszenicy 17r.—18r.15k.—17r.30k.—18r.45k.—16r.40k.—17r.; żyta 11r.—12r.—13r.—16r.—10r.—12r.30k.; jęczmienia 7r.30k.—12r.10k.—10r.—9r.10k.—8r.45k.—9r.30k.; owsa 4r.—8r.15k.—5r.45k.—7r.5k.—3r.20k.—6r.; hreczki 0—25r.—0—0—9r.10k.—20r.; kukurudzy 0—12r.—0—17r.—10r.50k.—12r.30k.; kartofli 0—6r.—6r.—0—0—6r. Za cetnar siana 1r.15k.—5r.—3r.—2r.—1r.30k.—1r.45k.; wełny tylko w Bukaczowcach 100r. Sąg drzewa twardego kosztował 0—10r.40k.—13r.20k.—0—10r.—11r.50k., miękkiego 12r.30k.—8r.45k.—10r.—6r.30k.—7r.30k.—8r. Funt mięsa wołowego sprzedawano po 8¹/₈k.—8³/₄k.—9k.—8¹/₂k.—7¹/₂k.—6k. i garniec okowity po 2r.47k.—4r.10k.—4r.15k.—3r.40k.—2r.30k.—3r.45k. w. w.

Kurs lwowski.

Dnia 10. października.

	gotówka		towarem	
	złr.	kr.	złr.	kr.
Dukat holenderski	5	30	5	34
Dukat cesarski	5	38	5	42
Półimperyal zł. rosyjski	9	23	9	42
Rubel śr. rosyjski	1	52	1	53
Talar pruski	1	44	1	47
Polski kurant i pięciozłotówk.	1	23	1	24
Galicyskie listy zastawne za 100 złr.	82	10	82	38

(Kurs wekslowy wiedeński z 7. października.)

Amsterdam 168 p. 2. m. Augsburg 121 l. uso. Frankfurt 120¹/₂ l. 2. m. Genua — p. 2. m. Hamburg 178 l. 2. m. Liwurna 117⁷/₈ p. 2. m. Londyn 12.1. l. 2. m. Medyolan 120¹/₄. Marsylia 142³/₄ l. Paryż 143 l. Lyon —. Bukareszt —. Konstantynopol —. Agio duk. ces. —.

Przyjechali do Lwowa.

Dnia 9. października.

Książę Radziwiłł Wilhelm, z Niktowic. — Hr. Gołuchowski Stanisław, z Skąły. — Hr. Lewicki Kajetan, z Chorostkowa. — Hr. Dzieduszycki Kazimierz, z Niesuchowa. — PP. Kanerth Adolf, c. k. prof., z Wiednia. — Zmurko Lorenz, z Krakowa. — Smarzewski Seweryn, z Tulkowic. — Domaradzki Seweryn, z Stanimirza. — Trzeński Piotr, z Tyrawy. — Wojakowski Kornel, z Lipicy.

Wyjechali ze Lwowa.

Dnia 9. października.

Hr. Karnicki Feliks, do Roguźna. — PP. Dwernicki Aleksander, do Stanisławowa. — Jabłonowski Jan, do Sokolnik. — Czerniecki Jan, do Stanisławczyka. — Cienski Zygmunt i Ludwik, do Złoczowa. — Gużkowski Marcin, do Nowogomiasta. — Padlewski Szczepan, do Złoczowa. — Osmiałowski Szymon, do Janczyna. — Augustynowicz Zygmunt, do Sokolnik.

Spostrzeżenia meteorologiczne we Lwowie.

Dnia 9. października.

Pora	Barometr wmiarzewied. sprowadzony do 0° Reaum.	Stopień ciepła według Reaum.	Sredni stan tem- peratury do 6. g. zr.	Kierunek i siła wiatru	Stan atmosfery
6 god.zr.	28 1 1	+ 5,5 ⁰	+ 13,9 ⁰	połn.-zachodni	pochm.
2 god.pp.	28 1 0	+ 13,5 ⁰	+ 5,5 ⁰	zachodni	„ ☉
10 g. w.	28 1 0	+ 9 ⁰		—	„

TEATR.

Dziś: Na dochód J. Panny Eweliny Kasprzyckiej, komedya polska: „Bilecik miłosny.“
Jutro: opera niem.: „Der Brauer v. Preston.“